

MISS PERKINS OŠVRKNILA DIESOV ODSEK

ZADEVA CALIFORNIJSKEGA UNIONISTA BRIDGESA

Dies zahteva deportacijsko postopanje; zahteva zavrnjena

Diesov odsek resno vzel na znanje izpovede priče, ki pravi, da dela štažo komunistom tudi — osemletna filmska igralka Shirley Temple!

Kongresni odsek za preiskavo neameriških aktivnosti, ki že nekaj tednov z veliko vremem obira ogledano "komunistično kost", je dobil minuli teden krepak včipcev, ko mu je delavska tajnica Miss Perkins brez ovinkov povedala, da sili v tuj zemlji in da delavski departement že sam ve, kaj je njegova dolžnost in tudi, kaj dela. Gre za californijskega unionista in pristaša OIO, Harry Bridgesa, katerega dolže komunizem, ker bi se ga californijski delodajalci radi iznebili. Mož je izredno borben unionist, zato jem je trn v peti. In to zadostuje v očeh reakcije, da se ga označi za komunista, pa če je dejanski kaj komunista v njem ali nič.

Deportacijsko postopanje ustavljeno

Tako je prišlo, da je zvezni imigracijski načelnik in Seattly, Wash., uvedel deportacijsko postopanje proti Bridgesu, ki je avstralski državljan, češ da je komunist. Ta procedura pa je bila ustavljena letos dne 20. aprila. To se je zgodilo potem, ko je zvezno sodišče v New Orleansu odločilo v slučaju Joseph G. Streckera iz Hot Springsa, da zakon ne prepoveduje inozemcem spadati h "komunistični ali kateri koli stranki, ki ne propagira nasilnega strmoglavljivanja vlade Združenih držav". Zvez. del. departement se je nato odločil, počakati, dokler ne izreče zadnje o tem slučaju zvezno vrhovno sodišče. Če le to potrdi odločitev new-orleanskega sodišča, pravijo v delavskem departementu, potem bi se Bridgesa ne moglo deportirati, tudi če je komunist.

Diesova zahteva

Zadeva je prišla tudi pred Diesov odsek, ki je zaslišal več

DVA GENERALA



Vojna prinaša tudi zlo masne vojne hysterije

Pred 21. leti je bila tudi Amerika potegnjena v vrtine svetovne vojne. To ji je priselo vrh drugega tudi masno vojno hysterijo, ki se je izražala v teroriziranju delavstva, socialistov, pacifistov v splošnem in splet vseh, ki niso brezpogojno trobili v rog vojnih propagandistov. Spodaj navajamo nekaj primerov terorja, ki je vladal v letih 1917 in 1918.

Dogodki iz leta 1917.

Boston, 2. jul. — Drhal vojakov in mornarjev razgnala mirovno parado socialistov ter demobilala soc. glavni stan.

York, S. C., 23. avg. — Drhal linčala zamorskega pridigarja W. T. Simsa, ker je baje nasprotoval obvezni vojaški službi.

Jerome, Ariz., 10. jul. — Pre-

tetači v službi United Verde Copper Co. so segnali 70 rudarjev živinske vagonje ter jih odpeljali v puščavo.

Milwaukee, 9. sept. — Več Italijanov ustreljenih vsled domnevane neloyalnosti.

Pasadena, Calif. 2. okt. — Drhal razgnala zborovanje krščanskih pacifistov.

Newport, Ky., 30. okt. — Drhal je ugrabil Rev. Herbert S. Bigelow ter ga nato preteplal s konjskimi bici "v imenu belgijskih mater in otrok".

Osakis, Minn., 22. nov. — E. H. Stratemeyer povaljan v smoli in perju, češ, da je neloyalen državljan.

Brenham, Tex., 25. dec. — Sest nemških farmarjev pretepenih z bicem, dokler se niso obvezali prispevat za Rdeči križ.

Duluth, Minn., 25. marca. — Socialist Gust Lundin povaljan pričani.

St. Louis, Mo., 10. dec. — Drhal preteplal Emmett Burn, ker ni takoj vstala, ko je na nekem zborovanju zaigrala godba Star Spangled Banner.

Dogodki iz leta 1918.

Collinsville, Ill., 5. apr. — Drhal linčala Robert P. Pragerja, češ, da je govoril za Nemčijo. Vodje drhalni na sodni obravnavi oproščeni.

Settle, Wash., 5. jan. — Drhal mornarjev razdjela tiskarno Piggott Printing Co., ki je tiskala lista Industrial Worker in Seattle Call.

Providence, R. I., 6. jul. — Soc. organizator Joseph M. Coldwell obsojen na tri leta zapora, zaradi "izdajniških besed" v nekem govoru.

Brenham, Tex., 25. dec. — Sest nemških farmarjev pretepenih z bicem, dokler se niso obvezali prispevat za Rdeči križ.

Socialist Gust Lundin povaljan pričani.

v smoli in perju ter pognan iz mesta.

Hartford, Ark. — Sest lojalnih agentov zvez. jističnega departamenta obdelovalnih nemških simpatij, pretepenih, prisiljenih poljubiti zastavo in vrženih v ječo.

Siox Falls, S. D., 5. aprila. — Drhal polila z rumeno barvo urade bivšega zveznega senatorja R. F. Pettigrewa.

Cleveland, O., 11. okt. — Eugene V. Debs, socialistični predsedniški kandidat, obsojen na deset let ječe, zaradi protivojnih izjav v govoru v Cantonu, Ohio.

Take stvari so se tedaj dogajale dnevno širom dežele. In če se Združene države še kedaj zaplatejo v vojni, se bodo spet ponovile. O tem ste lahko pre-

FRANCOSKI DELAVSKI VODITELJ



Leon Jouhaux (se drži za brado), generalni tajnik francoske Slopoške delavske zveze, slikan ob priliki prihoda v New York. Jouhaux je bil na potu v Mehiko, kjer se vrnil v glavnem mestu zborovanje zastopnikov južnoameriških delavskih strokovnih organizacij. Ko je bil na visokem morju, so se v Franciji začeli odigravati važni dogodki. Premier Daladier je izrabil napeto evropsko politično situacijo ter napravil poskus, da pokople 40-urni delovni teden, na katerega kažejo kapitalisti kot na vzrok francoskih ekonomskih težav; toda delavstvo se je tej nakani uprio.

Mussolini odredil izgon židov Homer Martin se noče podati

Mussolini je izdal dekret, ki določa, da se morajo v teku šestih mesecev izseliti iz Italije vsi židje, ki so se priselili v Italijo po 1. januarju 1919. leta. Odredba se tiče tudi tistih židov, ki so medtem postalit italijski državljanji, ker je vlad razveljavila vse podelitev državljanstva, ki so bile izvršene po gornjem datumu. Udarjeni so s tem dekretem židje v Italiji, Libiji (Afrika) in na Egejskih otokih. Italijanska vzhodna Afrika — Somalija, Eritreja in Etiopija — v dekretu nimenjena in izgleda, da se bo do lahko izgnani židje naselili tam.

Pred nekaj tedni je bilo izvršeno štetje italijskih židov in list Il Tevere pravi, da se jih je naštel nad 70 tisoč, nekaj tisoč več, nego se je pričakovalo. Židom bo odslej preprečeno nasploh evakuirati se v Italiji. Dekret označa za žida osebo, katere oči in mati sta pripadnika "hebrejske rase", brez ozira na veroizpoved posameznika.

Tako tudi Italija postaja "prepovedan raj" za žide, Hitler pa je lahko vesel, da ni več osamljen v svoji protisemitski goni.

Ljudsko šteje v Nemčiji in bivši Avstriji se bo vrnilo mesece majna prihodnjega leta.

Francoski komunisti in socialisti

Francoski komunisti so sicer del ljudske fronte, v kateri je najjača socialistična stranka, toda socialisti imajo z njimi slabe izkušnje, ker je njihovo sodelovanje neiskreno in njihova taktika dvoljena. To je jasno povedala izjava tajništva sov. stranke, ki je bila objavljena 12. avgusta v socialističnem glasilu "Populaire". Izjava obračuna vso delavnostjo francoskih komunistov napram socialistom v zadnjem času in pravi med drugim:

"Če bi hoteli sproti vsak dan razdevati čudne metode, ki jih uporabljajo proti nam komuniisti, bi bili stopci našega "Populaire" premajhni. Stalna dvoljčna igra, ki sestoji v tem, da na eni strani podajajo za javnost izjave o akcijski enotnosti, o organizacijski enotnosti, o enotnosti vselej in povsod, istočasno pa potvarjajo dejstvo in napadajo akcijo in može naše stranke — ta dvoljčna igra je postala tako očitna, da si je o njej nejasno vsak naš prišaš. Posebej se pribijamo strupeno sovražno gonjo komunističnega glasila "Humanite" proti Leonu Blumu."

Slabe skušnje, ki jih imajo naši francoski sodruži s komunisti, pač ne presenečajo nikogar, komur so znani komunisti in njihove metode. Tudi v Ameriki jih že poznamo. Zato nas danes ne morejo več razčarati. Spoznali smo jih, kakor jih sedaj spoznavajo francoski socialisti, ter se prepričali, da je skupno delovanje z njimi nemogoče, ker niso bili še nikdar iskreni. Komunisti seveda jezici, ker jim je bila krinka stregana z obrazu, toda to ne spremeni dejstev. Krivi so sami!

Thomas kandidira za župana

Newyorška soc. stranka je letos nominirala sledeče kandidate za razne državne urade: za governera Normana Thomasa, za podgovrnega prof. G. W. Hartmana, za komptrolerja C. B. Cheneyja, za gen. pravdnika M. L. Severna, za zveznega senatorja Rev. J. Hahna in dr. Harry Laidlerja, za kongresnega at-large (ki ju voli celo država) Edno Mitchell Blue in Brendan Sextona. Stranka je nominirala tudi kandidate za državno postavodajo. Pogajanja z newyorško delavsko stranko je pa pretrgala, ko je le-ta začela paktirati z republikanci in demokrati.

Francoski delavci so proti odpravi 40-urnika

DELAVSKA ORGANIZACIJA SVARI PREMIERJA DOLODIERA, DA SE BO BORILA PROTI VSAKI RAZTEGNITVI PODALJŠANEGA DELOVNEGA ČASA ŠE NA DRUGE, NEVOJNE INDUSTRIJE.—STAVKOVNO GIBANJE V TEKSTILNI INDUSTRIJI

poudarja, da se bo borila proti vsaki nameri, raztegniti podaljšani teknik na vse francoske industrije. Odbor je izjavil, da bi bilo to v nasprotju z zakonom ter poudaril, da bo Zveza nudila svojo pomoč delavcem, ki se bodo uprili tej nakani. Svoj protest je podkrepil s sklicanjem masnega protestnega zborovanja delavcev v Parizu.

Medtem pa dela Daladierovi vladni preglavice položaj v tekstilni industriji, kjer 500 tisoč delavcev vztraja pri 40-urniku in obenem zahteva mezdno zvišanje, dočim hočejo delodajalcem mezde znižati. Ti delavci groze z generalno stavko v tekstilni industriji, ako se ne bo ugodilo njihovim zahtevam do 15. septembra. V Amiensu je že v petek zastavalo 14 tisoč tekstilnih delavcev, ker se jim hoče utrgati od mezd od 11 do 19 odstotkov. Stavkarji so okupirali več velikih tovarn. Istočasno je prišlo v Lillu zastavalo 800 uslužencev mestne ulične želenic.

Daladier, ki je socialni radikal, je to sicer videl, vendar pa je bil mnenje, da mu delavstvo ne bo delalo velikih zatrepkov kritičnega položaja, ki je nastal, ko je Hitler zasedel s sabljoi kazati na Čehoslovasko. Sklical je kabinetno sejno, ki je obdržala idejo odprave 40-urnika v vojnih industrijach in v javni službi. Izdan je bil zadevni dekret, ki je takoj stopil v veljavo in ki daje vladni mobilizirati vse industrije, ako vidí tako potrebo.

Pred pritiskom napetega političnega položaja v Evropi je francosko delavstvo sicer privrnilo na začasno ukinjenje 40-urnika v industrijah vojnih potrebščin, ni pa pripravljeno privrnilo na razširjenje podaljšanega teknika na vse ostale industrije.

Najprej se je oglasila Zveza

delavskih sindikatov v pariškem okrožju, izjavila, da je

Daladier dekret nezakon ter pozval delavce, naj se mu uproteri ter branijo 40-urnik, o katerem pravi, da ga skuša Daladierova vlada torpedirati; obenem je pozval Slopošno delavsko zvezo — unijsko centralo v Franciji, — da se pridruži njemu protestu.

Slopošno delavsko zvezo, ki reprezentira pet milijonov delavcev, je nato res stopila v akcijo potom svojega upravnega odbora, ki je naslovil na Daladierja oster protest, v katerem

podprtih delavcev.

Poljski dijaki bodo obvezno podprtih vojaški vzgoji.

KRIK PO REFORMI

Zločin, ki se je dogodil v okrajni jetnišnici v Philadelphia, kjer so nečlovečki ječarji zaprli 25 jetnikov v temno ter spustili paro, da so se pri živem telesu dobesedno kuhal, pri čemur so širje nesrečne umrli, je nov krik po reformi ameriškega kaznilnega sistema.

Jetniki, ki so bili na gladovni stavki proti slabim razmeram in ravnanju, so se kuhal v tem peku tri dni! Edina voda, ki jim je bila na razpolago, je bila voda iz stranišča v celici! Nesrečni so omreževali od silne vročine in žeje. Toda zmanjšati so poklekli pred paznikom ter jih prosili usmiljenja. Suroveži so se jim sadistično posmevali!

Ravnatelj jetnišnice zvraca krvido na nekaj paznikov, ki da so izvršili zločinsko dejanje brez njegove vednosti. Toda jetniki vedo povedati, da se je to parjenje jetnikov prakticiralo že dolgo časa. Torej bi moral ravnatelj nekaj vedeti o tem, če se briga za svojo službo.

Kar potrebuje večina ameriških kaznilnic, so pazniki in ravnatelji, ki so poleg tega tudi ljudje, ki znajo inteligenčno in po človeško postopati z jetniki, ki so tudi ljudje. Začetek je prečisto daje prednost političnim varsovancem in pa človeškim živinam.

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75, za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za približitev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Vojna prinaša fašizem

Zgodovina zadnjih let beleži tri izolirane vojne, ki so sicer pretile zaplesti ostali svet v krvav vojni ples, vendar so doslej ostale lokalizirane: Mussolinijev vpad v Etiopijo; civilno vojno v Španiji; in japonski vpad v Kino. Te vojne so svet nekaterikrat hudo razburjale. Vendar, kakor že rečeno, do splošne eksplozije ni prišlo. Ostalo pri "bombardiranju" z diplomatskimi notami in depesami. In posamezne dežele so pomagale bolj ali manj prikrto tistim bojujočim se strankam, v katerih so zainteresirane ali simpatizirajo z njimi. V Španiji na primer pomagata lojalistom Francija in Rusija, ki jo zalagata s potrebnim vojnim materialom; dočim Mussolini in Hitler pošiljata uporniku Francu poleg tega tudi vojaštvo. Kitajska bi bila tudi že dolgo na tleh, če ne bi bilo ruske, francoske in angleške materialne moći. To je vsem državnikom dobro znano.

Toda zdaj grozi izbruhnuti nov oborožen konflikt, o katerem obstaja resen dvom, da bi mogel ostati lokaliziran. Rjavojadrski nemški diktator Adolf Hitler, ki kaže znake, da so mu uspehi zadnjih let (ponovna militarizacija Porenja, okupacija Avstrije) vzeli še tisto malo razsodnosti, kar je kdaj imel, grozi mali Čehoslovaški z oboroženo silo. Cehi so storili vse, kar je bilo mogoče, ne da bi se odrekli svoji državnemu suverenosti, da zadovoljijo nemško jezikovno manjšino, ki jo danes reprezentira Hitlerjev ecek Henlein. Pripravljeni so jim dati popolno enakopravnost in avtonomijo po vzgledu švicarskih kantonov. Iste koncesije se ponujajo ostalim češkim jezikovnim manjšinam, Slovakinom, Madžarom in Poljaku. Svetu je vse to znano. In če Hitler vzame temu pošlje svoje horde proti Čehoslovaški, bo gorelo v Evropi.

Proti možnosti, da bi se ta konflikt mogel lokalizirati, govorí več okoliščin. Čehoslovaška je danes edina demokratična trdnjava v srednji Evropi. Če bi se Hitlerju pustilo, da jo stare, bi bile s tem takovane zapadne demokracije zelo udarjene in oslabljene. S čehoslovaško bi izgubile svojo prednjo stražo. Nemčija bi bila zelo pojačana in pot na vzhod bi ji bila odprta. Na vrsto bi prišle Madžarska, Romunija, Jugoslavija ... Nacijska Nemčija bi postala kolos, kateremu zapadni zaveznički ne bi bili več kos.

Tudi sovjetski Rusiji ne more biti vse eno, kaj se zgodi s čehoslovaško. V Moskvi poznavajo vsebino Hitlerjeve knjige "Mein Kampf"; in Hitler pove v tej knjigi, da je njegov cilj — sovjetska Ukrajina. Zasedba Čehoslovaške bi bila prvi korak v to smer.

Poleg tega sta Francija in Rusija zaveznički čehoslovaške, enako Jugoslavija in Romunski. Anglia je pa zaveznička Francije. Angleški državniki so že pred leti proglašili Ren za prvo obrambno linijo Anglike; danes pa že priznavajo, da se je ta linija potegnila do čehoslovaške.

Ce torej Hitler zblazni in napade čehoslovaško, bo s tem verjetno povzročil splošno evropsko vojno.

Kaj bo storila v takem slučaju Amerika? Ali se bo ponovila zgodovina iz l. 1917? Ali bo Amerika spet reševala demokracijo na evropskih bojiščih?

Nobenega dvoma ni, da je baš to, kar si želijo v Londonu in Parizu. In oba že dolgo snubita Washington za tak slučaj. Da predsednik Roosevelt ni nedovzeten za to snubljenje, je pa tudi že znana stvar. To je že večkrat sam namignil, prvič lani v Chicagu in drugič letos v Kanadi. Povsem možno je torej, da se predsednik v mislih igra z idejo, da bi Združene države pomagale ukrotiti nacijsko pošast, ki so jo omogočile iste evropske velesile, ki so danes v strahu pred njo.

Toda vojna je slaba reč, ne samo zato, ker uhljčuje človeška življenja in prinaša razdejanje in trpljenje, temveč tudi zato, ker prinaša avtokracijo ali fašizem in vojno histerijo. Ce se v slučaju vojnega požara v Evropi Združene države zapletejo v vojno, bomo brez dvoma dobili neke vrste fašizem. Vsa oblast bo centralizirana v nekaj rokah, ki bodo vodile vsa dejanja in nehanja dežele. Delavstvo se ne bo več smelo boriti za izboljšanje svojih razmer, ker bodo stavke prepovedane. Kdor se bo upiral, bo prišel v — koncentracijsko kempno. In tako naprej.

Zato je v interesu ameriškega delavstva, da se Združene države ne zapletejo v noben vojni konflikt. Kakor zadnja "vojna za odpravo vojne", bi nam tudi nova vojna ne prinesla druga, kakor ogromno izgubo, vojno histerijo, izgubo civilnih svobodščin in zatrjte delavskih pravic. V marsikaterem oziru bi bilo to pot še slabše.

"Toda demokracija v Evropi je v nevarnosti!" poreče marsikdo. Ze res. Toda kriva je Evropa sama. Evropa sama je omogočila Hitlerja, ker ni dala dihati nemški republik. Naj zdaj sama opravi z njim in z njegovim zaveznikom Mussolinijem! To bi bila lahko že zdavnaj storila, pa ni hotela. Malo odločnosti in hrabrosti v Londonu in Parizu bi bilo rešilo Etiopijo in Španijo, Hitler ne bi bil militariziral Porenja, Avstrija bi bila samostojna in čehoslovaška bi ne bila v nevarnosti. Pa niso hoteli. In zdaj jih je strah krvave kaše, ki so jo skuhali, pa bi radi, da bi se še mi opelki z njo.

Ce pride do konfliktu, tedaj Amerika lahko nudi demokratičnim silam v Evropi svojo moralno in tudi materialno pomoč. Toda vsak razoden Amerikanec bo odločno nasprotoval ideji, da bi Amerika dejanski poseglja v prihajajoči evropski konflikt, kajti to bi verjetno pomenilo konec — ameriške demokracije.

KONFERENCA Z JOHN L. LEWISOM



Stirje predsedniki unije avtih delavcev, U. A. W. Martin je izdeloval Martinova frakcijo, če so praktični komunisti in rovarili proti gl. odboru unije, konfirajo z neskončno CIO, John L. Lewisom, v njegovem uradu v Washingtonu, D. C. Spredu sedo (z leve na desno) Wyndham Mortimer, Lewis in Richard T. Franken-

stein, za njimi pa stojita Walter N. Wells in Ed. Hall. Lewis je konferiral tudi z Martinom, predsednikom UAW. Sad tok konference je bil mirovni načrt, ki ga je predložil Lewis in o katerem bo ta teden razpravljal gl. odbor UAW (v katerem so zdaj brez malega sami Martinovi pristaši).

STRAHOVALEC SANTO DOMINGA ČLOVEŠKA ZVER TRUJILLO

(Po ameriških virih — I. J.)

Pred 45 leti se je rodil neki mulatski materi na otoku Santo Domingo otrok, o katerem se danes lahko reče, da bi bila mati napravila veliko uslugo svojim sodeželanom, da ga je zadavila kot mlado mače. Kajti ta otrok je dorastel v Rafaela Leonida Trujilla, uničevalca svobode in demokracije na Santo Domingu, morilca neštetičnih ljudi in največjega tirana in izkorisčevalca svojega ljudstva.

O Trujillu se je že večkrat pisalo, zadnjič, ko je dal pomoriti na tisoče Haitčanov, katerih deželica meji na Trujillov pašalok Santo Domingo. (O tem masakru je pisal tudi Cankarjev Glasnik, jan. 1938.)

Zdaj pišejo spet o njem v zvezi z njegovim flirtanjem s Hitlerjem in preurejevanjem pristaša Ciudad Trujillo v moderno pomorsko in letalsko bazo,

kar financira iz neznanih virov (nekateri namigujejo, da

prihaja denar nemara iz Evrope, kajti to pristanisce je izredne vojaške važnosti z ozirom na panamski kanal). Ob tej priljubljenosti je ponovno prišla v ameriški tisk slika o krvavi zločinski karijeri tega zverinskega človeka, ki izvaja na Santo Domingu tako strahovlado, da bi si Hitler in Mussolini skupaj ne mogli izmisli hujše.

V mladosti je bil Trujillo potepuh in tat. L. 1911. je moral bežati iz dežele, zaradi tativne državnega denarja. L. 1918. je bil obsojen zaradi ponaredb na šest mesecev zapora.

Tu se je treba pomuditi pri dogodku, ki je odločilno vplival na Trujillovo kariero oziroma jo omogočil. Ameriški vojni departement je v vojnem letu 1916. spoznal strategično važnost Santo Dominga in naslednje leto so ameriške čete otok okupirale. Okupacija je bila sicer začasna, toda je trajala dovolj dolgo, da je pripravila godina tla oziroma ustvarila okoliščine, ki so bile ugodne za Trujillove temne podvige.

Ko je prišel iz zapora, je bila v teku organizacija dominikanske načionalne garde, ki so jo organizirali ameriški častniki. Trujillo je videl ugodno priložnost, da se počasi v domov vstopi v terjatve in terjatve ter jih morili. V mnogih slučajih so bile pomorjene v postelji cele družine do zadnjega otroka. Kampanjski avtomobilni opozicije so bili napadanji iz zasede in prevrtni s kroglimi strojnimi puškami. Kmalu je prišlo tako daleč, da je pomorilo gotovo smrt, napraviti kampanjski govor za Hernándeza. Ko je napočil dan volitev, so bili domala vsi vplivni pričasni. Hernándeza že pomorjeni; in Trujillo izmisli karo "zaroto" proti sebi, potem pa z mučenjem prisili "priče", da podajo obtežilne izpovedi, na katerih podlagi vrže neljube konkurenči v ječo, njihovo premoženje pa zapleni. Jetnike zapira v podzemne temnice neke stare trdnjave, ki stoji v močvirnem, malaričnem kraju.

Medtem ko postaja Trujillo bolj in bolj bogat, se pa godi prebivalstvu čedalje slabše. Delavci in kmetje morajo delati zanj in pri javnih delih ob mezdzi, ob kateri ne morejo neživeti ne umreti. Toda upor je nemogoč, kajti orozje ima na otoku samo Trujillova razbojniška milica, ki mu je vdana,

ceprav mora vsak vojak izročiti polovico vsake mesečne plače — diktatorjevi ženi, ki

zahteval od sodnikov, da resignira. Sodniki so zbežali, da si resijo življenje. Trujillo pa je šel na delo, da popolnoma "likvidira" opozicijo.

Nihče ne ve, koliko ljudi je dal pomoriti ta krvoljni megaloman tiste dni; vsekakor ni več med živimi več tisoč Sandminčanov, ki so mu nasprovali. Med izginolimi so ljudje, ki so bili znani po vsej latinski Ameriki in vsaj eden človek, ki je bil svetovno znan: pesnik Virgilio Martinez Reyna, ki je bil s svojo ženo vred umorjen na njunem domu dne 1. junija 1930.

Satanski morilci pa je imel neobičajno srečo. Sredi morije

mu je prišla na pomoč narava, ko je 3. septembra 1930. l. prišel na otok silen hurikán in povzročil veliko razdejanje. Diabolski Trujillo je zdaj prispeval svoje lastne žrtve temu hurikanu, ki je nedvomno zahteval tudi človeških življenj, gotovo pa ne tistih, ki jih je učinil morilci Trujillo!

Toda Trujillove terorje še ni bilo konec. Diktator se ni še čutil varnega. Padlo je še na stotine žrtev, med njimi marsikdo, ki ga je bil nekdo podprt. Istočasno je bila neumorno izvajal svoje načrte, ki so mu imeli prinesiti "slavo" in bogastvo.

Satanski morilci pa je imel

neobičajno srečo. Sredi morije

mu je prišla na pomoč narava, ko je 3. septembra 1930. l. prišel na otok silen hurikán in povzročil veliko razdejanje. Diabolski Trujillo je zdaj prispeval svoje lastne žrtve temu hurikanu, ki je nedvomno zahteval tudi človeških življenj, gotovo pa ne tistih, ki jih je učinil morilci Trujillo!

Toda Trujillove terorje še ni bilo konec. Diktator se ni še čutil varnega. Padlo je še na stotine žrtev, med njimi marsikdo, ki ga je bil nekdo podprt. Istočasno je bila neumorno izvajal svoje načrte, ki so mu imeli prinesiti "slavo" in bogastvo.

Mnogi bi se še lahko napisali o tem demonskem zločincu, kajti knjiga njegovih zločinov je debela in krvava. Če bi

človek celo položil pred se, je najbrž ne bi mogel prečitati do konca, ker je preveč grozot in njenih straneh. Toda pri tem nosi svoj delček krvide tudi Washington. Dominikanci gledajo na nekdanjo ameriško okupacijo otoka kot na vzrok današnjega gorja. V njihovih očeh je Trujillovo tiranstvo zgorjel podaljšanje smernic tistih dñi. Če bi ne bilo ameriške okupacije, bi ne bilo danes Trujilla, je njihovo prepiranje, ki je najbrž točno. In poleg tega tudi ne morejo razumeti, kako morejo v Washingtonu

mirno gledati na dominikansko strahovlado; ker je to dejstvo, tudi ljudje seveda sklepajo, da živa Trujillo, tih protekcijo Združenih držav.

Dažela je skrajno obdavčena. V tem se je izkazal Trujillov mojstra. Obdavčeni so tudi mizerno plačani delavci, kajti vsak človek v Trujillovem pašaluku mora imeti identifikacijsko izkaznico, katero mora draga plačati in sicer vsako leto ob prilikih obnovitve. Vsak inozemec mora plačati takso od glave, kar je naperjeno v prvi vrsti proti poljedelskim delavcem iz sosednjine, manj roditvene republike Haiti in ki jih importirajo za delo na sladkornih plantazah, ker delajo cenejše. Ta taksa znaša šest dolarjev na glavo. Haitški delavec zaslubi toliko v — desetih tednih. Ce ima s seboj družino, pomeni dodatnih šest dolarjev davka za vsakega člena družine. Seveda uboge pare nikdar ne zaslubijo dovolj za ta davki. In tako jih nadzadne na stotine naenkrat načenejo v koncentracijska taborišča, kjer jih likvidirajo — s krogliami in bajoneti!

Tudi z nemškim Hitlerjem se Trujillo dobro razume, kar je naravno, saj sta si v marsičem silno podobni. Hitlerju diši Santo Domingo iz več razlogov, gospodarskih in vojaških. Zato je navezel s Trujillom dobre trgovske stike, obenem pa ga je pridobil za kolonialistični načrt, po katerem bi se naselilo v Trujillovem pašaluku 40 tisoč "dobrih" Nemcev-nacijev. Toda Trujillo so delali napotno številni Haitčani, s katerimi ni vedel kaj početi. In tako je prišlo lani do ogromnega dajabonskega masakra, ko so Trujillovi morilci postrelili in poklali na tisoče ubogih brezmočnih haitških poljskih delavcev z njihovimi družinami vred.

Načrt pa je eksplodiral, ko se je za stvar pozanimali ameriški tisk ter jo razgalil. Kolonizacija Nemcev je padla v vodo. In morilci Trujilliju je postaleno neugodno in vroči spričo publicete, kakrsne si ni nikdar želel in ki je prav za prav edina stvar, ki se je na demon boji. Zato je hitel, da je odstranil vse sledove svojega zločina. Haitčanom je pa zaprl usta z odskodnino v vsoti 750 tisoč dolarjev ... Obenem je uvedel najstrožje nadzorstvo nad tujci, tako, da ni bilo mogoče več nikomur priti resnici do dna. Ljudi, o katerih sudi, da bi mu mogli kaj škodovati s svojimi izpovedmi, pa enostavno "likvidira" ... Mrtvci ne govore!...

Mnogi bi se še lahko napisali o tem demonskem zločincu, kajti knjiga njegovih zločinov je debela in krvava. Če bi

človek celo položil pred se, je najbrž ne bi mogel prečitati do konca, ker je preveč grozot in njenih straneh. Toda pri tem nosi svoj delček krvide tudi Washington. Dominikanci gledajo na nekdanjo ameriško okupacijo otoka

JOACHIM BARCKHAUSEN—IVAN VUK:

DŽINGIS KHAN

Povest o mogočnem "Gospodarju sveta" in o njegovih vojnah v trinajstem stoletju v Aziji

(Nadaljevanje.)

In celo daleč izven Azije, celo v Perzijo in Arabijo je šel sloves Džingis khanov. Prva bitka s šahom je bila izvojevana in gladko dobljena. Drugo bitko za Džingis khana je izvojeval nek bedasti šahov vodja sam. Neka mongolska karavana je z bogatim kitajskim blagom prešla perzijsko mejo. Tam je bil nek mohamedanski governer, ki je zelo hlepel po časti in uspehih ter se je hotel povod izkazati. Karavano je dal privesti pred se. Ko je videl, da so Mongoli, je kar posnel od jeze. Slišal je nekaj zvoniti, češ, da treba napram Mongolski biti previden. In ker ima zdaj teh nevarnih dečkov tu kar na izbiro, jim bo že pokazal. Sicer so se na vse načine izgovarjali in zatrjevali, da niso nobeni vohuni, da so samo mirni trgovci, pa ni pomagalo nič. Governer ni hotel zaigrati svoje kariere in pustiti v nemar take pomembne dogodke. Vodje karavane je dal pobiti.

Ko je zvedel šah Mohamed o tej mučni zgodbi, si je popraskal glavo in nervozno živil skozi okno. Moral pa je ta čin vseeno odobriti. Kajti governerju je stal ob strani vpliven general, ki je bil tudi zaščitenec Mamedove matere.

Džingis khan ni izpregovoril niti besedice, ko se je pojavil pred njim edini, ki je od pomorjene karavane ostal živ. Obrnil se je in odšel na goró in bil na nji sam samcat. Na robu neke strme pečine se je vsedel in se ves vasezatopil.

Ko se je zopet vrnil v mesto, je rekel:

"Na nebu ni dvoje sonc in jih tudi ne more biti. Tako tudi na svetu ne more biti dveh khanov."

Vse se je razvijalo v prid Džingis khana. Točno tako, kakor je pričakoval. Džingis khan je stal čist v odkrit pred azijskim in mohamedanskim ljudstvom. Bil je brez vsega hinavstva. Izvrševal je sklenjene pogodbe silno natančno. Karavanam ni zagotovil samo svoje zaščite, celo pomagal jim je. Vkljub visokim carinam šaha Mamedea je kupoval njihovo blago.

Da bi pokoj karavane vzel za vzrok vojne napovedi, se ni zdelo Džingis khanu primerljivo. Kajti pravi čas še ni napočil. Zopet je postal čez dolge, hrivbotine dežele poslanice k šahu Mamedu. Ti naj, kakor je običaj, pretestirajo zoper ta pokoj in zahtevajo kaznovanje zločincev. Ta prestopek je bil videti zelo skromen in nedolžen, poln miroljubja. Ali Džingis khan je bil vražji diplomat. Poskrbel je, da se ta misija ne more izteči dobro in miroljubno. Za vodjo poslanca je namreč postavljal moža, ki je prej bil podložnik šaha Mamedea ter je kot begunec in kot izdajalec pribeljal k Džingis khanu. To je bil surov izziv.

Ali Džingis khan je vedel, kaj dela.

Kakor je pričakoval, tako se je zgodilo takoreč avtomatično. Ko je zagledal šah človeka, begunca in izdalca, je ves preblede. Vojna stranka na njegovem dvoru je zagnala divjic krik. Vodja Džingis khanove misije je bil takoj obglavljen. Ostale člane poslanstva pa so pognali s psovskimi domov in jim v posmeh ostrigli glave.

Mongolska armada je videla solze v očeh Džingis khanov. "Gospodar sveta" je vstal. In ko je vstal, ni bilo več solze v njegovih svetlih, trdih zelenorjavih očeh.

Nekaj kratkih besed in povelj in mongolska armada je začela svoje dobro pripravljeno delo. K šahu pa se je odpolnila še zadnja poslanstvo. Kratke besede so nesli tudi jazdeci. Ali te besede so celo stoletje pretresale svet.

"Sah Mohamed!" so govorile tiste besede. "Odlöčil si se za vojno! Kar se ima zgoditi, se bo zgodilo!"

In svetovna vojna se je začela. Brez vsake posebne napovedi. Izbruhnila je kakor požar. Na mongolsko državo je legla neprijetna tišina. V Džingis khanovi armadi je vladal brezprimeren red, brezprimerena disciplina. Noben jazdec ni preskočil ceste, nobena pšica ni zletela, ne da bi Džingis khan vedel za to. Izbruh je bil ta red že več let. In v tem času je bila med ljudmi govorica, da bi lahko šla devica od Buhare do Pekinga brez skrb, brez strahu in brez vsakega varstva ter bi

lahko nosila polno vrečo zlata na svoji lepi glavi. Nič bi se ji ne zgodilo. Bil je fantastičen red države in naroda, ki se je pripravljala na vojno in za vojno z vsemi sredstvi in v vseh podrobnostih. Poveljništvo za severno Kitajsko je poveril Džingis khan že leta dni prej staremu generalu Monkulli. Imel je nalogo s tridesetisoči možmi, najboljšimi jazdeci začeti severno Kitajsko.

Na zapadnomongolskih stepah je "Gospodar sveta" zbiral svojo glavno armado. Konji, ki bodo morali vzdržati vse napore, kajti divje in takoreč neprehodno gorovje ki je ločilo mohamedansko in mongolsko državo, bodo morali premagati, so bili puščeni vse poletje na najboljše pašnike. Morali so se založiti za poznejše strapace. Izgledali so zdaj res dobro rejeni in polnokrvni. Za vsakega posameznega moža naskakuje armade je bilo pripravljenih več konj.

Odprta so bila ogromna vojna skladischa. Vsak mož je dobil kar je potreboval. Vse je bilo do poslednjega gumba natančno predvideno in preračunjeno. Od prosa, posušenega mesa in posušenega mleka do rezervnih tetiv in lokov ter šivalnih priborov za tornister, vse je bilo preračunjeno. Neštete črede, ki so bile že davno prej vse preštete in določene, da bodo služile pri pohodu čez bregove mostu s svežim mesom, so bile razvrščene in vsak mož, ki je bil določen, da jim streže in vodi, da imel že davno prej točno določeno mesto in poznal svojo nalogo. Kurivo in seno je bilo zvezzano v tesne snopiče in naloženo na prej pripravljena vozila. Iz severnih pokrajin Kitajske prihaja, kakor reka, mobilizanci, rokodelci in inženirji, že davno prej poiskani in določeni, ki bodo šli z armado. In kjer bo potrebno, bodo delal mostove, oblagalne stroje, vadili pomožno možstvo v metnju ognja in olja.

Džingis khan bo iz svoje rodne dežele odšoten cela leta. Dobro ve to. In nič ga ne vznemirja. Uprava njegove velike države bo obstoja na prej brez šuma in trzavic, takšna, kakoršno je ustvaril. Vstaj ali kakšnih drugih nemirov, ko bo on izven meja, se v notranosti države ni batil. Vsi knezi, vsa aristokracija, posebno pa tisti, katerim ni prav zupan, vse so bili poklicani v vojsko kot nujno potrebeni.

Mobilizacija je šla brez napake. Oprilala se je na vojaško dolžnost, ki je bila pred leti uprljana. Noben moški, ki je znal je za silo rabiti sabljo, ni ostal doma.

Zenam, ki so ostale doma in bodo morale zdaj takoreč skrbeti za državo, je dal stroga in zaupljiva povelja. Pozval jih je, da v času, ko v državi ne bo vojske, skrbe za red in mir, za šotorje in čredo svojih mož.

Z nenavadnim ponosom so mongolske žene sprejele to naročilo.

Na drugi strani gorovja se je oboroževal tudi šah Mohamed. Oboroževal se je v docela drugem svetu, v svetu romantike in poezije, v svetu polnem rožljajnega orožja, v svetu polnem pesmi in godbe. Islamska država je mnogo bogatejša od mongolske in razpolaga z velikimi množicami vojske. Ali ti vojaki niso kakor jazdeci Džingis khanovi, ki so odgojeni v železni vzgoji in vojni službi. Ti vojaki so tudi že pomekuženi. Ne služijo več radi domovinske ljubezni in za domovino. Oni hočejo biti plačani. Zato tudi niso več svobodni možje, temveč najemniki. Ogenj, ki ga je v njih nekoč užgal njihov prerok in ki jih je gnal na bojne pohode kakor vihar, ta ogenj je že davno ugasnil. Preveč blagostanja je bilo in jih mehkužilo, ker ga niso znali kognitno porabljati in se kljub vsemu utrjali.

Ali klub tem nedostatom je bil še Islam na višini vojaške moči. Zopet je zaplamel nekdanji plamen v njih, hranjen z izkušnjami dolgih vojn in od spominov na nepozabne podvige in junaštva, samo če je bil razpihan. Baš zato so bili poslednji križarji v tem času, to je v 13. stoletju odrinjeni od mej svete dežele. In prve čete, ki so zasedle Malo Azijo, so bile turške čete.

(Dalje prihodnjič.)

Ali je vaše društvo že v Prosvetni matici?

NOTRANJOST JETNIŠKE MUČILNICE



Na sliki je pogled v notranjost osamljenega jetniškega poslopja philadelphiske okrajne jetnišnice v Holmesville, Pa., kamor so zapirali neposlušne jetnike, potem pa spustili paro iz parnih cevi, ki jih vidite na sliki. Jetniki so se potem kuhali v svojih celicah po cele ure, časih pa tudi po več dni. Zadnji so sadistični pazniki zaprli v ta prostor 25 jetnikov, ki so začeli gladovno stavko proti slabim in enolični hrani in surovemu postopanju z jetniki. Nezrečeni so morali prebiti v tem pleku tri dni in noči in ko so se končno vrata odprila, so bili itirjejetniki mrtvi.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Chicago, III. — Na tej fronti ni bilo kaj posebnega od zadnjega poročila. Na delu sta bila Frank Bizjak in Chas. Pogorelec, ki sta pridobili vsak 6 naročnin.

Power Point, O. — Od tu se je zglašil naš stari znanec s. Matt Tuške, poslal je 2 naročnini.

Waukegan, Ill. — Resnega tekmeča v pridobivanju naročnin so naši agitatorji dobili v osebi Martina Judnicha, poslal je 19 naročnin in pravi, da z agitacijo še ni končal, ker hoče, da sta naselbini Waukegan-No. Chicago s plačanimi naročnini 100%, potem se bo najbrž podal pa za novimi naročniki, odnosno je to že začel, kajti v zadnji pošiljati sta dve novi naročnini.

Girard, O. — Le malo je naših izkazov, v katerih bi ne bi ločil Johna Kosina označenega. Zadnji teden je poslal dve naročnini. Dobrega agitatorja imamo tam tudi v osebi Johna Bogataya, tajnika kluba št. 222 JSZ, ki se je zadnji teden zglašil z osmimi naročnimi.

West Allia, Wis. — Vincent Pugelj je zadnji teden poslal 2 naročnini, ki so mu bile prinesene na dom. Kaj je našim novim zastopnikom Anton Jeršinom? Pugelj je namreč pred kratkim odložil zastopnišča.

Herminie, Pa. — Tone Zornik je poslal nadalnjih 10 naročnin in nekaj oglasov za Ameriški družinski koledar za prihodnje leto. Pravi, da bo poskusil storiti kar največ bo mogel glede oglasov, kajti naš koledar bo praznoval svoj srebrni jubilej prihodnje leto. Mislimo, da taka publikacija, kot je Ameriški družinski koledar, zaslubi oporo vseh naprednih elementov med nami, pa naj si bo glede oglasov, ali pa naročanja. To velja tudi za naše napredne podporne in druge organizacije.

Pueblo, Colo. — France Boltezar je zadnji teden poslal 8 naročnin, in v kratkem, pravi, da se še oglasi. Poroča tudi, da grade nad prenovljenimi prostori tamkajšnje slovenske zadržalne prodajalne tudi dvorano. Tako bo tudi Pueblo dobilo po dolgih letih svoj Slov. nar. dom, ali kakor bodo že imenovali novo dvorano. Boditi že karkoli, napreden je vendar in pisca teh vrstic, kot bivšega pueblčana to veseli, zato rojkom u Pueblo iskreno čestita na tem napredku.

Bridgeport, O. — Jos. Snay je zadnji teden poslal par naročnin in tri oglase za A. druž. koledar. Pravi, da bo vzhodni Ohio dobro zastopan z oglasi v jubilejnem letniku našega koledarja.

Proletar, O. — Jos. Snay je zadnji teden poslal par naročnin in tri oglase za A. druž. koledar. Pravi, da bo vzhodni Ohio dobro zastopan z oglasi v jubilejnem letniku našega koledarja.

Proletar, O. — Jos. Snay je zadnji teden poslal par naročnin in tri oglase za A. druž. koledar. Pravi, da bo vzhodni Ohio dobro zastopan z oglasi v jubilejnem letniku našega koledarja.

Proletar, O. — Jos. Snay je zadnji teden poslal par naročnin in tri oglase za A. druž. koledar. Pravi, da bo vzhodni Ohio dobro zastopan z oglasi v jubilejnem letniku našega koledarja.

Proletar, O. — Jos. Snay je zadnji teden poslal par naročnin in tri oglase za A. druž. koledar. Pravi, da bo vzhodni Ohio dobro zastopan z oglasi v jubilejnem letniku našega koledarja.

Iz Jugoslavije

V Mariboru je umrl s. Franc Smasek, izredno aktiven in pozrtvovalen delavec v strokovnem in političnem gibanju. Počojnik je bil rojen 1. decembra 1879. v Cirkovca pri Pragerskem. L. 1903. je vstopil v železniško službo, služboval pravno v Mariboru, nato pa v Kufsteiu na Tirolskem, od koder se je po vojni vrnil v Maribor in je bil 1. 1932. vpokojen kot vlakovodja. Njegovo ime je znano železničarjem širokem Slovenije in daleč preko njenih mej. Znan pa ni samo železničarjem, temveč tudi ostalem delavstvu, saj se pokojni so drugi ni boril le za pravice svojih pokljenih tovarišev, temveč tudi za pravice vsega delavstva.

Poslanec Milan Petkovič je hotel ustanoviti novo stranko pod imenom "Kmetiško in nacionalno gibanje", ministriški svet, ki o takih stvareh odloča, je pa njegovo prošnjo vrgel v koš. Petkovič je Hrvat.

V Zagrebu je bila poravnana stavka nameščencev pri zavarovalnih družbah Jadranška in Internacionale, ki je trajala 37 dni. Nameščenci so izvojevali kolektivno pogodbo in boljše plačke.

Hlapec naj bi plačeval za gospodarjevega otroka. V tožbah radi alimentacij za nezakonske otroke se večkrat dogaja, da nezakonske matere označijo za očeta kakega premožnejšega ljubimca, čeprav ni oče, posebno, če jih je bilo več "poleg". Redko se dogaja, da bi v takem slučaju mati tirjala alimentacijo od revnejšega vendar se je tudi tak slučaj izkazal pred kratkim pred mariborskim sodiščem. Nezakonska mati je tožila hlapec, da mora priznati očetovstvo in plačevati preživnino za otroka, katerega je porodila, ko sta skupaj služila pri nekem gospodarju. Hlapec pa je pri sodišču odločno tajil, da on ni oče tega otroka in da tudi ne more biti oče in da je nezakonska mati, dekla pri istem gospodarju, sama pravila, da je otroka spočel gospodarjev sin. Na vprašanje sodnika, kako je toj s to zadevo, je mati naenkrat prostodušno povedala, da je res nezakonski oče.

Mariborska "Delavska Politička" je 20. avgusta poročala: "Sudetski nemški katoliški duhovniki so se izrekli za Henleinovo gibanje. Izjavili so, da jim vest ukazuje, da se strnjeno pridružijo Henleinu. Upamo, da se ne bodo pritoževali, ako bodo tepeni." Cenzura je črtala zadnji stavki.

Dne 27. julija so bile v Splitu v Dalmaciji velike politične demonstracije. Ob tej prilnosti je bil aretrirani veliko udeleženih. V Jugoslaviji se nahaja 57 oseb, ki jih obožuje državni pravnik zaradi prestopkov po zakonu o zaščiti države. Vsega skupaj je bilo sodišču prijavljenih stotih oseb.

V jugoslovanskem ministrstvu socialne politike izdelujejo nov zakon o zaščiti rodbine, novorjencev, dece in mladine ter zakon o zdravstveni službi v bolnišnicah.

Na jesenskem ljubljanskem velesejmu se vrši od 1. do 12. septembra umetnostna razstava Kluba neodvisnih slovenskih likovnih umetnikov.

Motorne brzovlake namenjajo uestvi tudi na progi Brod-Sarajevo in Beograd-Niš, s čemer bo vožnja na teh progah znatno skrajšana.

V Ribnici na Pohorju so začakali delavci v tamsojnih kamnolomih. Vzrok so skrajno slabe razmere, mezdje, ob katerih se ne da živeti ne umreti. Odbor za pomoč stradajočim delavcem stavkujočih kamnosekov, ki se je osnoval v Ribnici, je v tej zvezi 20. avgusta objavil v "D. Politiki" sledenči apel na naslov slovenske javnosti:

"475 otrok strada v naši lepi planinski Ribnici na Pohorju. Že tretji teden stoje njihovi redniki v mezdrem gibanju. Nezadostno pa je gornja de

V POSMEH MIROLJUBNEMU ČLOVEŠTVU

Po svetovni vojni je bilo na-
vdušenje za večni mir med na-
rodi veliko. Tudi tisk kar na-
vprek je s silno hevemem za-
govarjal to geslo. V Zenevi je
Društvo narodov sklenilo, da se
ne sme vršiti nobena vojna več,
kakor pravi Kelloggov pakt, in
vse spore med državami naj v
bodoče rešuje međunarodno raz-
sodišče.

Če bi pa kaka država napa-
dal z ozojem drugo državo, jo
morajo druge države obsodit in
in kaznovati.

Take so bile lepe besede, ni
pa bilo volje pri onih dravah,
ki bi to lahko storile, da se
sklepi izvedeo.

Nastalim sporom med drža-
vami so res bile vzrok tudi kri-
vične določbe mirovne pogod-
be. Iz krivičnih določb je izvi-
rala nezadovoljnost in vedno več političnih sporov. Kontra-
henti mirovnih pogodb bi bili
moralni pravočasno vpoštovati
pritožbe ter jih sporazumno re-
šiti z nezadovoljstvimi. Tega pa
niso storili in njiva razprtij in
hujskanja je postajala večja in
večja, tako da danes lahko tr-
dimo, da se ves svet nahaja v
revoluciji deloma zaradi resni-
čnih vzrokov deloma pa zaradi
psihioloskih.

Danes pa tudi ne velja več
međunarodni običaj napovedi
vojne, ali nevmešavanje v no-
trano politiko drugih držav.

Vse to je moderna morala za-
vrgla in vojne in napadi se pri-
čenjajo brez napovedi, kakor v
starem in srednjem veku med
roparskimi vitezi in divjaškimi
poglavarji.

Prvotno je tisk, ki je kapita-
lističen, hujškal proti nezado-
voljnežem, je opozarjal na mi-
rovno pogodbo in zavračal za-
teve. To je bilo najboljše neto-
tivo za paljenje strasti.

Ko so bile strasti dovolj raz-
poljene in so nezadovoljne dr-
žave krišle mirovne pogodbe
druga za drugo, je nastal v ti-
sku in tudi med politiki in di-
plomatičnimi nov val, ki je podigjal
nezadovoljstvo in diktatorje
miru. Vse dobrine miru hočejo
porušiti, nezadovoljneži, pri-
praviti se moramo, oborožiti,
da nas ne presenetijo. To je bila
galama, to je bilo groženje,
hujskanja in navdušenja za ob-
oroževanje, toda ne za vojno,
ampak za ohranitev miru. Tako
nam pripovedujejo in oborožu-
jejo se za stavo vsi s tem "ple-
menitom" geslom. Samo za o-
hranitev miru se vrši tekma v
oboroževanju.

V politiki raznih držav v tem
smislu danes ni izjeme. Finan-
čni ministri se sklicujejo na po-
ložaj, ki je nastal po propagan-
di tiska in diplomatičnih ter z ne-
nakim ponosom kažejo na ne-
varnost vojne in na umetno v-
prizorjeni psihiolosko sovrašto-
med narodi, ki ga v spoštenem
sploh ni. Umetno psihiolosko
razpoloženje omogoča, da par-
lamenti in diktatorji dovoljuje-
jo ogromne vojne kredite. Ta-
ko se vleče ta umetna veriga in
priprava nove vojne že skoraj
dvajset let. Zakaj, oranje se
mora porabititi, to je nadaljnja
logika špekulantov.

Tudi Mussolini je dne 11. av-
gusta povedal važno izjavo.
Rekel je, da se ob današnjem
grmenju topov ne smemo vda-
jati prevaram in zločin bi bil,
če bi se ne pripravljali. Izjava
je naravnava posledicu splošnega
položaja, ker imamo velike di-
namične sile, ki tirajo razvoj
do najhujše ostrine in na drugi
strani pa vsak dan novo tehnično
izpopolnitve, ki prinaša
strahovito revolucijo in strahovite
zname še bolj strahovite
vojne.

Ce se ob tej priliki spomnimo
na slavni kitajski zid. Ogradili
so Kitajsko in postavili na zid
streže. Kitajska je bila varna.
In danes? Francija, Nemčija,
Anglija, Rusija in vse druge dr-
žave delajo takozvane "mag-
nitive obrambne črte". Ne grade
zidov, v podzemlje spravljajo
te "črte". Rovi, votline, pod-
zemna letališča itd. grade ob
mejah, tako da je danes skoraj
že vsaka država obdana z mo-
dernim "kitajskim zidom", ob
katerem naj se prehiva človeška
kri v bodoči vojni.

Vojna nevarnost se v zad-
njem času še prav posebno po-
vdarja. Izpočetka po vojni
sploh ni bilo vojne nevarnosti.
Razvila se je pa ta nevarnost z
delovanjem ali pa pasivnostjo
diplomatov, kar je temeljito iz-
rabil tisk oboroževalne indu-
strie in za njim nevede vse
drugo časopisje. Propaganda v
tem smislu je bila in je še splo-
šna. Pod vtimom te propagande
je pa danes že skoraj vse javno
mnenje prepričano, da se narodi
res sovražijo in da je vojna
neizogibna.

Tako je nastala kriva psiholo-
gi v človeštvu, ki špekulantom
jako olajšuje njih avan-
ture in eventualno vojne eksperi-
mente.

Zatreti bi bilo treba zlo vojne
propagande. Za odpravo nje
pa preokreneti vojno psihozo,
ki to zlo širi. Povedati bi bilo
treba narodom jasno, da vojne
ni treba, ker se narodi ne s-
vražijo. Povedati bi bilo treba,
da je naloga človeštvu, da v
bratstvu sodeljuje in si ustvari
lepo bodočnost. Vojna pa le ru-
ši in uničuje blagovne in kul-
turne dobrine. Čim narodi to
sposozno, bo konec tragikome-
dije s človeštvom, konec špekula-
cije na račun sreče človeštva.
Vedeti pa moramo, kako se zlo-
čin pripravlja, že se hočemo
uspešno boriti proti njemu.

"Del. Politika."

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Listje pri-
čenja rumenti, kar pomeni, da
bo kmalu spet prišla v deželo
zima in kaže, da bo zelo slab,
ker je na tisoče brezposelnih
delavcev v naši okolici. Nič raz-
veseljiva bodočnost. Kamor po-
gledaš, povsod vidiš znamenja,
ki ne obetajo nič dobrega.

Jaz sem zelo zaposlen z agi-
tacijo. Časih si želim, da bi
imel štiri roke in noge, da bi
mogel vsem ustreči. Pozive do-
bivam od državne in narodne
organizacije, od Socialist Calla
in New Leadra, pa od Proletar-
ca. Vsi pravijo: "Na agitaci-
jo!" Clovek bi rad vsem ustre-
gel, ker pa to ni mogoče, sku-
šam storiti za vsakega nekaj.
Ampak pri tem se zavedam, da
je naša in moja prva dolžnost,
agitirati za Proletarca in JSZ.
V zadnjih par tednih sem dobil
nekaj ponovljenih naročnin in
pa nekaj oglasov za Družinski
koledar.

Dasi mi ni znano, kakšno vse-
bino bo prinesel letos Koledar,
pa sem preprican, da bo prav
zanimiva knjiga, kakor je ve-
dno. Pričakujem tudi, da bo
prinesel mnogo gradiva od s.
Franka Zaista, o tem, kaj sta
videla in njegovo zakonsko to-
varisko tekom potovanja po
Evropi. Koledar je dobra kni-
ga, ampak izdajanje takih
knjig stane denar, zatorej sku-
šajmo mu dobiti čim več oglasov.

V nedeljo dne 28. avgusta je
imela sejo federacija SNPJ na
Maynardu ter sklenila dati
glas v Koledar. Iste dne po-
poldne se je tam vršil piknik
državštva št. 275 SNPJ, ki je tudi
pri Prosvetni matici JSZ; ude-
ležba je bila sijajna, zlasti
Bridgeport je bil dobro zasto-
pan. Nekateri smo pa šli na
piknik društva št. 407 v Buffa-
lo Parku, W. Va., kjer je tudi
bila dobra udeležba in Penn-
sylvania dobro zastopana. Ampak jaz sem imel smolo. V
tamožnji bližini se namreč na-
hajata dva znamenita kolegija,
ki sem ju hotel videti. Prišli
sмо tja, ko sem pa hotel obr-
niti avto v klanec, da bi se pe-
ljali okrog poslopja, se mi je
pa zlomila zadnja os. Na srečo
se je pa našel človek, ki nas je
potegnil nazaj na pikniški pro-
stor, kjer sem dobil Victor Hri-
barja, ki je naš avto in nas
(moja družina in mene) na ve-
rigi vlekel čez hribe in doline
proti domu. Taka vožnja pa ni
nič prijetna v teh hribovitih
krajih, pa tudi dokaj nevarna.
Vendor pa smo prispevali domov
brez vsake nadaljnje nezgod-
nosti in moj avto ima zdaj novo os,
da bom ob priliki spet lahko
obiskal naše somišljene in po-
agitiral za delavsko stvar.

Zadnje čase so nam često o-
betali, da se bo spet odpril Stan-

SLIKA S FAMOZNE "PROTIRDECKARSKE" PREISKAVE



Illinoiski kongresnik Noah M. Mason (na lev) je bil reakcionarnega Dicevoga odseka, ki se bavi z jatom na "rdeče slanike". Slika je bila vzetna, ko je Mason obdeloval osem zveznih uradnikov, da so člani Lige za mir in demokracijo, o kateri je izjavil, da je orodje v rokah

komunistov. Med uradniki, ki jih je imenoval, sta bila tudi Frederick A. Silcox, načelnik zvezne gospodarske službe, in Mary Anderson, načelnica ženskega biroja delavskega departmента. Slednja je obdelovala članika, pristavila pa je, da ne more videti nič pregrevnega v tem, če je kdo za mir in demokracijo.

leyev rov, v katerem je bilo za-
poslenih mnogo naših rojakov.
Ampak videti je, da bo nemara
ostalo le pri obljubah. Če v tem
rovu ne bodo pričeli z obratom
v kratkem, potem bo nemara
počival vso zimo, tja do spom-
ladi. Joseph Snay.

V nedeljo na Savin piknik

Chicago. — Citatelji Prole-
tarca že veste, da bo v nedeljo
piknik povekskega zbora Save,
odseka soc. kluba št. 1. Prav
tako tudi, da se bo vršil na vab-
ljivem Kobalovem vrtu v Clarendon Hillsu, na 55. cesti. Ta

piknik bo med zaključnimi pik-
niki letosnje sezone.

Prihodnji

mesec se že prično prirede v

dvoranah, znamenje, da se bli-
žamo zimi. Jesen je že itak tu.

Sava vas priazno vabi na ta

piknik prihodnjo nedeljo, 11.

septembra. Vstopnina ne bo po-
nobena in postrežba dobra. Pridite
v velikem številu. Sava vas pri-
čakuje. (V slučaju slabega
vremena se bomo zavabili v Delavskem centru.) Kdor nima
svojega vozila, lahko pride na
piknik z vlakom Burlingtonske
zeleznice. Na postaji Cicero
ave. ga dobiti ob 12:40, 2:19
in 4:19. Se vidimo pri Kobalu!

A. Garden.

Vrnite peticeje delavske stranke

Chicago, III. — Nominacijske
peticeje illinoiske delavske
stranke morajo biti vrnjene
najpoznejno do prihodnje sobote,
dne 10. septembra. Vsi člani
kluba št. 1 JSZ in drugi, upo-
števajte to naznani in jih vr-
nite ta teden. Lahko jih prine-
mete v Delavski center in jih iz-
ročite Pogorelcu ali pa Groserju.
— V vsakem slučaju jih bo-
ste lahko vrnili tudi podpisane
na Savinem pikniku v ne-
deljo, toda to je zadnji dan.

Anton Graden.

Vtisi s počitnic v Washington

Seattle, Wash. — Vsak člov-
ek, kateri živi v večjem mestu
in je še stalno zaposlen, se na-
vadno v poletnem času zaželi
nekoliko počitka v prosti nara-
vi, seveda najrajsi pri kakem
lepem jezeru ali reki, da je
vsaj za nekaj časa v miru in ne-
slisi vednega škrpanja in ro-
potanja centralne železnice in avtom.
Ker se je to poletje že skoraj
blíži koncu, je tudi mene pri-
jela močna želja, da se od-
peljam kam v hribe, da nekoli-
ko oddahnem in iznebim vsaj
za nekaj dni tega nadležnega
rotopanja in škrpanja.

Večkrat sem že čul od ljudi
in tudi čital v časopisih, kako
lepo kraje človek vidi, če se pe-
lige okoli gorovja Olympic, ali
kakor ga nazivajo Olympic Pe-
ninsula. Posebno pa okoli jeze-
ra Quinault in jezera Crescent.
Zatorej sem si izbral to pot, da
si prvkrat nekoliko ogledam te
kraje. (Ko se je vozil ekskursija
iz Washingtona, D. C., jih je
zelo hvalili, da so lepi, takrat,
ko se je zadnjič vozil po teh
krajih in obiskal to državo. Tu-
di prenočeval je eno noč pri je-
zaru Quinault.)

Najprej sem se peljal skozi

mesto lesa Aberdeen, kjer sem
se mimogrede ustavil in obiskal
družino Franke Iskre. Ker je
Mary Iskra tajnica društva št.
560 SNPJ in jo že dalj časa po-
znam, smo se tako spustili v
prijetem pogovoru. Sporočila mi
je, da mesto Aberdeen sedaj
cvetče rastline. Tudi vremenski
bogovi mi niso bili naklo-
jeni, vsak da je bilo napol ob-
lačno in pihal je mrzel veter.
Zatorej sem se četrti dan napo-
čil proti Port Angeles, da tam
obiščem še dva prijatelja, ka-
teri živita prav blizu mesta
Port Angeles. Predno sem pri-
vozil do tega mesta, sem zagle-
dal velik napis na desni strani
ceste: Olympic Hot Springs.
Tako je začelo mikati, da
bi si ogledal topiche. Ubrial sem
po ozki cesti na desno z mo-
jim špajderjem (tako nazivam
moj 28 model Chevrolet). To-
topiche Olympic Hot Springs so
visoko v hribih, 12 milij od glav-
ne ceste št. 101 v ozki soteski,
po kateri teče velik potok, na
obej straneh so pa strmi hribi,
poraženi s gostim drejem.
Tukaj stoji hotel in kakih 40
malih hišic za turiste. Cena za
te hišice je \$2 za eno noč. V
hotelu je pa \$4.50 za hrano in
posteljo. Hišice so lepo po-
stavljene v dve vrsti na koncu
v sredini je pa velik bazen s to-
plo vodo za kopanje. Ta je pre-
cej velik, 150 čevljev dolg in
100 čevljev širok; na enem
koncu je globok do 10 čevljev,
ker tukaj mladi ljudje skočijo
iz visočine v vodo. Toplotna vo-
da je bila poražena z visoko
praprotijo, iz nje pa so pa-
trili številni turisti.

Tretji dan sem se odpeljal k
jezeru Quinault in ostal tam tri
dni. Vzel sem v najem malo hišico
"kurnik" (to ime jim je iz-
bral s. Ivan Molek, ki je bil na-
počitnicem v državi Cola.) Je-
zero Quinault je precej lepo.
Dolgo je 6 milij in 3 milije širo-
ko. Voda je čista kot biser in
temnoplava, to je znak, da mora
biti zelo globoka, zato ker
leži med dvema hriboma. Okoli
jezera je dosti malih hišic (ca-
bin) za turiste. Na vzhodni
strani jezera pa stoji hotel Qui-
nault s knjižnico spredaj, za-
daj, tukaj prej vod voda pa ima kra-
sen vrt. Ker sem imel dosti ča-
sa na razpolago, sem obiskal
parkrat mojega starega znan-
ca Charileta Kralla in njegovo
ženo, katera sta se tukaj nase-
liha že pred več leti. Kar je me-
ni znano, je to edina slovenska
državna, ki živi pri jezeru Qui-
nault. Lansko leto je potok, ki
teče po njihovi zemlji, hitro na-
rastel, in mu je skoro odnesla
voda hišo. Debel sneg v hribih
blizu njegovega doma je kar
nahitro čez noč skopnel in po-
vzročil veliko povodenje. V je-
zuru Quinault je veliko različ-
nih rib, katere pa vse spadajo
Indijancem, ker to jezero je v
mejah Quinault Indian Reser-
vation. Če kak turist želi lovit
v tem jezeru, mora plačati
v dobitku kamenja in okoli ovinkov
tako, da se sem bal, da se bo stare
Chevrolet razpletel na kose.

ZASLUŽNI MOŽJE

FRANK S. TAUCHAR

Zrakoplovba je letos dosegla petintrideseto leto svojega praktičnega razvoja—in z njimi dosedanjimi uspehi smo lahko priljčno zadovoljni.

Zaslužni možje v tej koristni tehnični pridobitvi za človeštvo so ne le brata Wright in Langley, (ki so se nekaj časa lasali, da je pravzaprav iznašel letalo), pač pa tudi mnogo njih prednikov, ki so si razbijali nosove ter lomili noge in rebra z držnimi poskuski v letanju s strehe na tla s pomočjo umetnih perutnic. Na tla so seveda vselej "prijeteli", oziroma tehniki, za kar je poskrbela privlačna sila zemlje; toda dvignili se ni nikde v zrak do leta 1903, izvezemši v balonih, ki so laži od zraka.

Zdaj pa je zrakoplovstvo že mogočna industrija ter obsežno prometno sredstvo. Vse večje države posedujejo na tisoče zrakoplovov in zračni promet je takoreč že odprt okoli zemlje. Letala so plula že nad obema tečajema ter mnogokrat prekrizala vse kontinente in vemo vodovja.

Letos zoper beležimo nekaj predka v letalstvu, klubu temu, da je nekaj zrakoplovov padlo na tla. To nas ne sme motiti. Kje pa je popolna varnost? Nesreča se že vedno dogaja na vseh prometnih linijah: ne samo v zraku, ampak tudi na suhem in na morju.

Takozvan Hughesov polet, ki je pred kratkim obkoržil zemljo in širimi tovariši v štirih dneh, je priznanja vreden uspeh. Ne zasluži pa on sam toliko bombastične pohvale, kot jo je bil deležen, če se upošteva vse okoliščine. Da bi kdo drugi poddeloval osemnajst milijonov dolarjev v starosti osemnajst let kot jih je on, in da bi poleg tega tudi zrakoplovni entuziasmat, smatram, da bi bil poleg udobnega življenja in praznjenja bokalov preletel tudi zemljo vseposad. Ker ima mož denar, si je nabavil avion za vsoto \$200,000, katerega je opremil z vsemi modernimi aparati; zato se jaz ne čudim, da je uspel. Vse drugačna pa je stvar, če si brez denarja in podpornikov. V tem slučaju so ti roke vezane, pa čeprav si prepojen genialne ambicije...

New York v enem dnevu, ter nazaj v dvajsetih urah. To je zelo dober uspeh, če upoštevamo štiri tisoč milij razdalje med omenjenima mestoma. Brandenburg je imel v zalogi 2,370 galonov gasolina ter 100 galonov olja, ko je zapustil New York s štirimi možmi posadko. Potniški sedeži so bili na tem prven obestrankem poletu prazni. Kljub temu ni daleč dan, ko bomo imeli redno zračno vožnjo med Ameriko in Evropo. In ko bo gasolin nadomeščen s kako lažjo gonilno silo, bo kapaciteta tovora in varnost plovbe znatno povečana. V nekaj letih nas bo stalo toliko kot zdaj vožnja na morju, pa bomo v enem dnevu prileteli domov v stari kraj, se malo pozabavali z našimi znanci in sorodniki ter koncem tedna zoper odleteli v našo novo domovino...

Za vse to smo pa mi navadni menjani dolžni vsaj nekoliko priznanja zaslužnim možem v avijatiki — med katere spadajo vse oni, ki so šrtovali svoje življenje v hazardnih pionirskih poskusnih poletih ne le zadnjih petintrideset let, odkar je odkrila praktična zrakoplovba, ampak tudi onim skozi vso zgodovino, ki so že davno sanjali o zrakoplovstvu in delali razne primitive poizkuse.

Sanje so nazadnje vendarje koristne, če so prav usmerjene, ker so takoreč mati vseh iznajdb in njih izpopolnitve...

Kdor hoče postati zaslužen mož, naj poleg intenzivnega dela nikar ne pozabi tudi precej sanjariti — a takrat, ko je zbujen in v zavesti, ne pa med spanjem!...

Avstrijske novice

Praški list "Weg zum Ziel" objavlja obširno poročilo o položaju, ki ga je nacizem povzročil v avstrijskih katoliških krogih. Katolici na splošno obojajo postopanje kardinala Innitzerja, ki se je tako brez pogojno podvrgel nacizmu. Zlasti je ogroženo katoliško kmeško prebivalstvo, ki izjavlja, da hoče ohraniti svojo stare katoliško vero, pa tudi če jo bodo škofje zapustili.

*

Na Dunaju je sedaj izenačena in organizirana tudi podrobna prodaja sočivja. Pred nekaj dnevi je bila na znanem dunajskem živilskem trgu Naschmarkt vsem branjevcem, 86 po številu, dodeljeno vsakemu po 3 kg graha. — Branjevi, ki so že zeleni več graha, so se po vojaško postavili v vrsto, so visoko dvignili svoje lahke košare z grahom in so v zboru začakali nemški pozdrav. Branjeve so zaprli in pravijo, da pridejo v Dachau.

*

Nemško državno prometno ministrstvo je izdalо urodo o pozorju, da klub zedinjenju še obstaja za živila carinskega meja med rajhom in Avstrijo. Opozorilo je bilo potrebno zaradi, ker so rajhovci skušali spraviti iz Avstrije v stari rajh brez carine polne kovčeve in nahrbnike jaje, masla in svežega sočivja v napačni domnevni, da v edinstveni zraven tega še veliko razliko v njiju letalih.

Ce hočemo biti natančni, je bil Hughesov polet samo okoli severnega tečaja po sredi zmernega pasa, kar je le 14,000 milj dolžine. Pravilno okoli zemlje blizu stratosfere pa je 25,000 milj dolga pot.

Ni daleč čas, ko bo ta pot preletena v neprestanem poletu v par dneh.

Ko je bil Hughes na povratku častno sprejet tudi v Washingtonu, je slovesno izjavil, da bo zrakoplovba s časom izpodrinila parnike z morja. Ne samo to, pač pa tudi železnice s suhega ozemlja — kar smo večinoma vedeli brez tega prekovranja.

*

Nemški učenjaki in arhivarji preiskujejo sedaj arhive na Bailhausplatzu, kjer je imela sedež Schuschniggova vlada.

Zbirajo diplomatsko korespondenco med Schuschniggom in podpisniki rimskega protokola, iz katere je razvidno, da so tisti, ki so Schuschnigg pustili na cedilu, ga poprej najbolj hujškali in mu dajali potuh.

*

Pariška "Tageszeitung" poča o veliki nesreči, ki se je zgodila južno od Borovlj blizu jugoslovanske meje. Tam delajo delavski oddelki kaverne in diruga vojaška dela. Pri razstreljevanju se je dne 2. avgusta mina prezgodaj vžgala, pri čemer je bilo ubitih 5 delavcev, več ali manj ranjenih pa 16. Slična nesreča se je zgodila južno pri Lučanah, kjer sta prišla ob življenje dva delavca. Zanesljivi delavci pripadajo večinoma koroški in štajerski deželni službi.

*

Maxwell st. in par stranskih ulic je znanih po svojem židovskem semenu. Spada prav za prav v slumsko kategorijo. Hihše stare in zanikrne, ulični tlak



V ŠTIRIH URAH ZGRAJENE UTRDBE

Svedki izumitelj Karl P. Billner, ki živi v New Yorku, je demonstriral pred ameriškimi vojaškimi izvederji, da se lahko zgradi moderne betonske utrdbe dobesedno čez roč. To omogoča novi proces pri mešanju betona, ki ga je iznašel in s katerim se doseže, da se beton popolnoma strdi v štirih urah. Navadni proces betoniranja zahteva za strditev toliko dni. Izumitelj steji poleg utrdbe iz betona, ki jih je zgradil v štirih urah.

Po Chicagu in okolici

Chicanko zrakoplovsko pristajališče

Bilo je v soboto popoldne, vroče in pri Centru sem se dolgočasi, ker balinal nisem, glede dem se jih pa kmalu naveščil. In tako sem pobral prijatelja Turpina: "Kaj praviš, ali bi ne bilo bolje, da se peljeva na spreهد?" Turpin prikri: "Že, A kam?" "Kamor koli", sem dejal. Odpeljal sva se proti Willow Springsu, spetoma pa se ustavila na čikšem mestnem zrakoplovskem pristajališču. To je vzrok, da ta spreهد omenjam.

Tisti dan je priatelj v Chicago letalec Corrigan, ki je postal čeprav ne slaven, ko je "pomotoma" napravil skok iz New Yorka na Irsko; in njegova letačka škatla je stala tam pred enim izmed hangarjev. Na njo naju je opozoril neki šofer, ki je smeje se dejal: "Jaz ne bi zupnil svojih kosti tej škatli za polet preko Michiganske jezera... Zaboj za limone..." Ko sva jo videla, sva se na svoje oči preprečala, da škatla res ni videti dosti prida—star enočrnil, ki že skoro da spada v muzej in bi mu jaz ne zaupal svojih kosti za kratek polet. Reči moram, da je imel Corrigan res mnogo poguma in še več sreče, pameti pa pri tej svoji vratolomnosti pač ni dosti potreboval...

Njegovo letalo je stražila tropa policajev, sicer bi ga radovalneži, ki so ga prihajali gledat, najbrž po koščih raznesli na vse štiri strani, takole "za spomin"...

Pristajališče je precej obširno in ima prostorne hangarje in betonirane ulice, ki služijo za vzlet in pristajanje letal. Zanimivo je gledati, ko se letala dvigajo v zrak ali pristajajo. Midva sva imela priliko videti pristanek velikega dvomotornega potniškega letala. Kakor ogromna ptica iz predpotopnega dne se je zdel, ko se je spustil iz višine, nehal brenčati, se na lahko dotaknil s kolesi tal, zdrčal po gladkih tleh ter se po nekaj trenutkih lepo na lahko ustavil. Zračni orjak je tako na lahko pristal, da potnikov gotovo niso čutili nobenega stresljaja.

Kamarji kričeč ponujajo svojo robo. Židje so najhujši. Z leve in desne grabijo človeka za roke ter ga vlečejo k svoji robi.

"Fine obleke, skoro zastonj", kriče v uho eden.

"Izberite si eno mojih finih sukenj", vas vleče drugi k sebi.

Tretji pa skoči vmes: "Ne verjajte si tem sleparjem! Pri meni dobite pošteno postrežbo..."

Clovek mora biti že precej krepak in odločen, da se otrese te vsljivcev. Majhen in šibek človek bi bil v nevarnosti, da ga raztrgajo...

Pa smradi! Vse smrdi: starina, cunje, ribe, kokoši, meso, kupi nasckljane čebule, pravljene za serviso po pet centov, nesnaga po tleh in v alejah... in nazadnje menda tudi kramarji... Nekaterikrat mi je zaprio dih! Clovek načinjenega nosa res ne spada v ta kraj...

Pristajališče je vredno, da si ga obiskovalec ogleda.

Zidovski semenj na Maxwell Street

Maxwell st. in par stranskih ulic je znanih po svojem židovskem semenu. Spada prav za prav v slumsko kategorijo. Hihše stare in zanikrne, ulični tlak

betona, ki ga je iznašel in s katerim se doseže, da se beton popolnoma strdi v štirih urah. Navadni proces betoniranja zahteva za strditev toliko dni. Izumitelj steji poleg utrdbe iz betona, ki jih je zgradil v štirih urah.

Jaz sem se globoko oddalnil, ko je Turpin spet pognal svoj avto in je Maxwell st. ostal za nama. Saj tam si človek ne upa niti pošteno dihati... I. J.

Pravilna izbira poklic

Danes je mato ljudi, ki bi opravljali svoj poklic z resnično ljubeznijo. Večini je delo prokljeto in breme: vsak je vesel, če se svojega dela vsaj začisti dan reši. Morda nosi glavno krivo na tem dejstvu, da je le malo ljudi, ki so zasidrani v pravilnem poklicu, da je nešte to takih, ki po svojih zmožnostih niso dorasli delu, ki ga morajo opravljati. Ker pri nas še ni poklicnih svetovalnic, je dolžnost staršev in sploh vsakega odraslega, da pomaga mlademu človeku z nasvetom do pravilne izbire poklica, kajti tudi brezposelnosti bo vsak "aže" ušel, če bo pri delu na mestu. Če je človeku poklic prikladen, je zadovoljen in ga res z ljubeznijo opravlja. Delo, mu ni zgoj zaposlitve, temveč resni poklic, ki mu bo zaposlaval v pravilni meri njegovega sila. Če pa vrši vsak posameznik tak poklic, za katerega je po svojih sposobnostih in nagnjenosti res "poklican", bo samo družbi v dobro, ker se bo delovni uspeh teh poklicev dvignil, vzporedno z njim pa se bo dvignilo tudi narodno blagostanje.

Ponajveč odloča pri izbiri poklica želja določnega mladostnika ali volja njegovih staršev, pa še razne slučajnosti, le redko pa zmožnosti. Telesne zmožnosti starši še večinoma upoštevajo. Deklice z ozkim prsnim košem raje ne silijo za šiviljo, ker pravilno sklepajo, da bi se je hitreje lotila jetika: telesno šibkega dečka oče-kočačev prav gotovo ne bo silil, na nasledi njegov poklic. Vse premalo a vuoštevajo starši duševne zmožnosti otrok, dasi je to plat se važnejša. Če kdo po svojih duševnih zmožnostih ni dorastel zahtevam izvestnega poklica, n. pr. učiteliskega, lahko s tem povzroči drugim neizmerno škodo, na tudi samemu sebi bo le v nadlogu. Prav tako pa je tudi škoda za celotno človeštvo, če mora kdo vršiti poklic, ki ga po svojih duševnih zmožnostih daleč presega in bi lahko njegove sposobnosti na drugem mestu silno koristile. Kdor nima prisotnosti duha in zmožnosti, bliskovito preudari položaj in se odločiti, bo slab šofer. Mani nadarjen, duševno bolj top človek bo dobožno izvrševal enolična mehanična dela, ki so tudi potrebna, a občutji duševno bolj razgiban človek proti njim vedno odpor. Ostrom, ki je prevaren, premičen in temeljit, si ne sme izbrati poklica, ki rabi brzino, kajti v njem bo veljal vedno za posčasneža. Nasprotno pa bo nagnil človek v poklicih, ki zahtevajo vestno in premišljeno delo, kar hitro veljal za lahkomislnejšega in površnega.

Seveda se pa morajo starši pri vsem skrbnem prevdarjanju o pravilni izbiri poklica vedno zavedati, da ne smej posegati v pravico svobodnega odločanja. Čvrsta volja in ljubezen do nekega poklica lahko izravnava marsikatere nedostatke, tako da bo mladi človek v poklicu, ki ga res veseli, morda bolj na mestu kakor v drugem.

Pa kričanje, čebljjanje, živjanje in sto raditev in iz vsakega hrešči nekaj drugega... Na nekem ogatu prenaša radijo petje Eddyja Nelsona... In sem pa tja je videti tudi mlade župljene pare, ki se drže za roke ter se sprehajajo v gneči, neobčutljivi za vse ostale svet...

To je Maxwell Street. Pravijo, da je mestni svet sklenil, da se mora ta semenj odstraniti. Skoda ga ne bo.

sevnh in telesnih zmožnostih bolj usposobljen. Saj če bi stal vsakdo v življenju točno na istem mestu, kamor res najbolje sodi, bi bila to sicer na videz točno idoča ura, a vsak koleček bi pa morda le ne bil srečen. Ljubezen do otrok in razumevanje zanj bo staršem tudi pri izbiri poklica najbolje pokazalo pravo pot.

Nekaj o prhljaju

Zadnja leta se zelo širijo razne bolezni lasiča, ki jih po navadi označujemo po njih vidnem učinku kot prhljak. Največkrat povzročajo prhljak prazvalice ali tudi glivice, torej je prhljak nalezljiva bolezen in se ga prenaša od osebe do osebe. Prhljak ni samo nevaren, saj uničuje lasiče in povzroča izpadanje las, ampak je tudi telesno, kajti človek, ki ima glavo polno prhljaja, ne zgleda nikoli negovan. — Ugodna oziroma vsaj snažna zunanjost je pa v pridobitvenem boju silno večjega pomena. — Prhljak pregejajo na najrazličnejše načine. — Včasi pomaga umivanje glave s katranovim, zveznim ali kalijevim milom. Ker odvzamejo vsa ta mila lasem mnogo maščobe, je treba prhljaju izgubljeno maščobo nadomestiti z oljnim kakanaki ali prhljajem. Am-pak koalicjske stranke so mu istega dne pokazale, da se moti. Na Hlinkovo zborovanje je namreč prišlo že okrog 18 tisoč ljudi, dočim se je udeležila zborovanje koalicjskih strank velikanska množica, ki je stela nad sto tisoč glav. Akcijo pa tra Hlinka so zlasti podpirali Nemci, ker jim je šla v njihove račune, dasi so sicer proti vmesavanju duhovnikov v politiko. (Po "Del. Politiku".)

Pater Hlinka

Pater Hlinka, ki je pred kratkim umrl v Ružemberku v Čehoslovaški republiki, je bil vodja slovaških klerikalcev in pred vojno naročnik bojevnik proti Madžarom. Po vojni pa se v novih razmerah kmalu ni več znašel. Njegovo gibanje je v okviru republike kmalu dobljalo skoro protidržavno lice in nekateri člani njegove stranke so celo delali z Madžari za odcepite

IS IT TO BE WAR IN EUROPE?

Several times in the past few years, since the Nazis got control of Germany, it has seemed that Europe was on the verge of war, but in each instance the tension was eased and war was averted. Will that be the case in the present crisis?

England's sending of Viscount Runciman to Czechoslovakia was opposed by France as a bad move. The Czechs had already made nearly every concession regarding the Sudeten Germans that it could make without giving the territory over to Germany. The Runciman visit therefore was calculated to encourage the Nazis to believe that England would stand for still greater pressure against the Czechs. Now it appears that England realizes the mistake and is trying to rectify it by sending stiff notes to Hitler, informing him that in case of war England would not be able to keep out.

If Hitler believes that John Bull means business, there will be no war.

At any time in the past few years England and those allied with her could have stopped Hitler and Mussolini in their aggressions in Ethiopia, Spain and Austria. But England has vacillated so much that the dictators took a chance and got away with it. If Hitler believes that a sortie into Czechoslovakia would cause England to back down, he will likely invade Czechoslovakia, which would in all probability be followed by a general war, with England drawn in. But if Hitler believes that England would be drawn in, he will be the one to back down. He may do so anyhow, lest France and Russia be drawn in.

Should there be a European war, the vital question in the United States will be whether this country is to go into the scrum or stay out. The president and the secretary of state have for the past year or two seemed to be "educating" the people for war. With men at the helm who do not believe this country can stay out, it will be hard to do so; yet the people should set their faces against going in. The World war lasted more than four years and our country could readily have kept out of it.

—Milwaukee Leader.

Youth-Problem of Today

SHOULD BE TAUGHT TO REALIZE THAT IT IS THE ECONOMIC SYSTEM OF TODAY AND NOT SENIORITY RULES OF UNIONS THAT IS KEEPING THEM FROM GETTING JOBS

The problem of fitting youth into our present day economic system is one of the most urgent problems facing the citizens of the country today, and especially is it important to the union organizations.

This problem is one to which little thought, comparatively, is being given by the general public.

Thousands of young people are each year graduated from our educational institutions and cast upon the labor market with small chance of securing employment. These youngsters go from employment office to employment office and are told that there are no jobs available.

In some instances they are told that the unions in the factories have seniority rules which prohibit the employer from hiring any new help until all the union members are re-employed. Unscrupulous employers often inform the youngsters that they would be glad to hire them but are prevented from doing so by the unions.

This very often causes these young people to become very bitter against the unions. They do not realize that the unions are merely trying to protect their jobs of their members and are not opposed to young people securing employment if this employment does not mean loss of jobs by workers already employed.

Not realizing these facts many young people become very anti-union in their attitude. They bitterly condemn unions for keeping them from finding a job. They become potential strikebreakers.

Hitler and Mussolini used just such material to build their dictatorships. Unemployed, disillusioned youth make up the bulk of the black and brown shirred legions of the world.

The danger that some silver-tongued "leader" may arise in this country and enroll under his banner these unemployed youths is acute.

It Can Happen Here!

Make no mistake about it! We realize that the only solution to the problem is the changing of our present economic order from one of production for profit to one of production for use. We realize that anything short of this is but a temporary expedient doomed to failure in the long run.

However, something must be done immediately to ward off the danger of the formation of a Fascist movement that will endanger the existence of the labor movement and liberty of all citizens.

Unions should sponsor and carry on activities for their youthful members and ALSO the children of their members who are unemployed and cannot find work.

WPA and relief committees of these organizations should endeavor to secure increased WPA and NYA allotments so that more young people can become employed.

For the many that cannot be taken

care of in this manner there should be educational and recreational activity carried on. The Union Recreational Council should be expanded and allotted more funds with which to carry out this work.

A sports program carried on under the sponsorship of the labor movement would do much to tear down the anti-union feeling among youth. This activity would keep them healthy and make them fit for work when some was available.

It would keep them occupied until the more militant elements of the labor and political movements can bring about a better economic order in which all will be able to make a decent living.

Women's auxiliary organizations should take active interest in this problem. These youngsters are, in many cases, the sons and daughters of union members. Certainly, what could be more appropriate than mothers taking the leadership in fitting their children into the economic life of today.

The Workers' Educational Council should be urged to carry on educational work for young people. Cultural activity, such as labor dramatics, choral singing, etc., should be sponsored.

The leaders of the labor movement have many problems facing them today, but none with as much dynamite wrapped up in it as the problem of youth.

Labor leaders and union members must wake to the urgency of the problem. Much effort and money must be expended if it is to be solved.

All available forces should be used to bring about a better understanding to these young people. It is vitally important that they be made to realize that the union movement is their friend and not their enemy.

They should be taught to realize that it is the economic system of today that is keeping them from a job and not the seniority rules of unions.

—Kenosha Labor.

Your English

Answer, Reply, Rejoinder, Retort, Repartee—An "answer" is a response in speech or writing to a question, to a communication, to an objection or to an opposing argument. A "reply" is somewhat more formal than an "answer." The "retort" is a short, pointed "reply," especially one which turns the tables on an assailant. A "rejoinder" is strictly a reply to a "reply." A "repartee" is a witty and clever, but good natured, "retort."

Already, All Ready—"Already," as an adjective, means fully prepared; as an adverb, it means by, at or before a specified time. "All Ready" means that all are prepared.

ZARJA ON WHK

CLEVELAND, O.—Socialist Zarja's August outing ended our summer activities and now the entire club will concentrate on the planned fall schedule.

One of the first items on this season's program is Zarja's radio appearance on the Nationality Program over WHK Friday, September 9th at 10:30 P. M.

This half hour each week is devoted to music and songs of the various foreign groups in Cleveland. Its purpose is to familiarize the listening public with the music of different countries. Socialist Zarja has been asked to represent the Slovanes in song.

Remember to tune in on WHK Friday, September 9th at 10:30 P. M.

Zarja will also participate in the S. D. Z. convention program Monday, September 12th with a half hour of choral singing, duets, etc.

We, the singers of Socialist Zarja, extend our sincere welcome to the delegates of the convention. We hope their stay in Cleveland is pleasant and that the SDZ convention will be a success.

All delegates are invited to visit us at rehearsal Thursday evening between 8 and 10 o'clock.

Publicity Committee.

ALL ABOARD! — THOSE GOING TO OUR CORN ROAST

CHICAGO, Ill.—If you wish to treat yourself to an evening of fun and gayety, pleasant companionship, gay, light conversation—in short, everything in harmony with an evening outdoors, the campfire blazing, corn roasting, and moonlight over it all—come to the Center, Friday evening, September 9th.

We'll leave from the Center. The spot selected is out at 31st and Desplaines. Invite your friends and let's make it a real party.

It is being sponsored by the members of the Social Study Club.

The Administrator of The Wage-Hour Act

Although the main part of the federal wage-hour law does not become operative until October 24, the administrator has taken the oath of office and will begin the preliminary work at once.

The official title of the law is the Fair Labor Standards Act of 1938, but Americans are impatient of long names. Just as they shorten each other's names to Jim, Bob, etc., so they have toned down the name of the Fair Labor Standards Act of 1938 to the wage-hour law. It is one of those inadequate laws but it is a good start.

Women's auxiliary organizations should take active interest in this problem. These youngsters are, in many cases, the sons and daughters of union members. Certainly, what could be more appropriate than mothers taking the leadership in fitting their children into the economic life of today.

The Workers' Educational Council should be urged to carry on educational work for young people. Cultural activity, such as labor dramatics, choral singing, etc., should be sponsored.

The leaders of the labor movement have many problems facing them today, but none with as much dynamite wrapped up in it as the problem of youth.

Labor leaders and union members must wake to the urgency of the problem. Much effort and money must be expended if it is to be solved.

All available forces should be used to bring about a better understanding to these young people. It is vitally important that they be made to realize that the union movement is their friend and not their enemy.

They should be taught to realize that it is the economic system of today that is keeping them from a job and not the seniority rules of unions.

—Kenosha Labor.

OVER 8,000 DEPORTED FROM U. S. ANNUALLY

"Send 'em Back Where They Came From!" Heard in 1880's, During Last Five Years 182 Non-Citizens Sent Home for Alleged Un-American Activities

"We'll send 'em back where they came from," Mayor Frank (I Am the Law) Hague of Jersey City has shouted. The threat is hurled at union organizers, strikers, civil liberties organizers—in short, all those who disagree with the self-styled law-makers.

To Hague and other politicians who take their orders from employers, all of these groups are "reds." Unlike Hague's suggestion for an Alaskan concentration camp, this threat is not entirely idle. During the past five years, 182 unnaturalized foreign-born residents of the U. S. have been sent home for alleged un-American activities.

In the early history of the U. S., non-citizens enjoyed equal rights under the law. America was a haven to persons of every race, color and creed, whether they accepted our political forms or not. In 1888 Pres. Hayes said: "Up to this time our uncovenanted hospitality to immigration, our fearless liberality of citizenship, our equal and comprehensive justice to all inhabitants, whether they abjure their foreign nationality or not, our civil freedom, our religious toleration, has made all comers welcome."

Begins in 1875

Until the Act of 1875 excluding convicts and prostitutes, there was no national legislation dealing with exclusion or expulsion. The Chinese Exclusion Act of 1882 was the key-stone of legislation against foreign-born. It not only excluded Chinese, but provided for deportation of those who couldn't present a certificate of legal residence. This was precedent-making legislation, and was upheld in 1893 by the U. S. supreme court. Deportation then became a matter of administrative policy.

Since 1933, 62,151 foreign-born have been deported, figures compiled by the American Committee for Protection of Foreign-Born show. The main charges have been illegal entry, likely to become a public charge, belonging to an organization which advocates overthrow of government by force and violence, committing a crime involving moral turpitude within five years of entry, or two or more crimes at any time after entering. Those deported for criminal offenses led the field. The number of persons deported annually since 1934 has been fairly constant—about 8,750.

—Industrial Worker.

The fact was applied with such flagrant looseness that finally in 1917 anarchists were defined in a new law as "persons who believe in or advocate the overthrow by force or violence of the government of the U. S., or of all forms of law, and who disbelieve in or are opposed to organized government." Here freedom of thought is clearly violated. Mere opinion without an overt act of any kind was established as a basis for deportation.

From this it would appear that Hollywood must not pictorially question nor condemn Franco's inhuman aerial warfare directed at unarmed civilians, including babies. Reprehensible to many humanitarians as is this type of warfare, it did not deter the Pope from bestowing his Apostolic Blessing on the rebel chief, and it carries with it a tacit approval of the methods employed by the "savior of the Christian Church" in Spain, who is combating the regularly elected government. Strict censorship it appears, is not confined to the totalitarian States. We have it right here in this country.

And thus the beliefs, desires, convictions, and we might add whims, of an active minority of our country's citizenship are made standards to which we are all expected to agree and adhere, and by which we are to be governed. Should, let us say, the Masonic Fraternity seek to impose its will upon our non-Masonic citizens what will it do? And a cry would be raised.

Producer Walter Wagner of United Ed Artists, who was responsible for "Blockade," was warned, cajoled and threatened, and frankly told that his production would displease those whose sympathies were with the Spanish rebel's cause. As he had invested a large sum in the production, he did not feel that this money should be sacrificed, especially in view of the fact that there was no feature of the film that in any way reflected unfavorably on the Roman or any other Church, nor was there any sequence that possibly could be construed as favoring the duly constituted Spanish Government over the rebel forces under Franco.

But Wagner was to learn that the threats he had received were no idle gestures, for the picture was roundly condemned by the Knights of Colum-

bus, and columns were devoted to it in the Catholic press. Such pressure was brought to bear that several theatres refused to screen the prescribed picture.

From this it would appear that Hollywood must not pictorially question nor condemn Franco's inhuman aerial warfare directed at unarmed civilians, including babies. Reprehensible to many humanitarians as is this type of warfare, it did not deter the Pope from bestowing his Apostolic Blessing on the rebel chief, and it carries with it a tacit approval of the methods employed by the "savior of the Christian Church" in Spain, who is combating the regularly elected government. Strict censorship it appears, is not confined to the totalitarian States. We have it right here in this country.

And thus the beliefs, desires, convictions, and we might add whims, of an active minority of our country's citizenship are made standards to which we are all expected to agree and adhere, and by which we are to be governed. Should, let us say, the Masonic Fraternity seek to impose its will upon our non-Masonic citizens what will it do? And a cry would be raised.

—Industrial Worker.

The average American spends \$38.50 for his vacation, a national recreation census reveals. The U. S. annual vacation budget is approximately \$5,000,000,000.

What is gone and past help should be past grief. —Shakespeare.

THE WATCHED POT



Just Another Column

By IVAN JONTEZ

Even a Kid Wonders

"Look here, mister!" exclaimed the newspaper boy when I stopped at his stand to buy my paper. And he pointed his finger at the Chicago American double-line 2-inch-letter headline, reading: "U. S. WILL HELP CANADA IN WAR—ROOSEVELT." And the kid wondered, "They're writing as if Canada was in grave danger of being attacked to-morrow, if not today... I wonder why? There is no such danger or is there?"

"No, there is no danger, at least not at present," I smiled at him; "but being a newspaper boy, you should know this is just bait to catch a newspaper buyer's eye..." Sensationalism is the word for it. A very effective method of catching readers..."

The boy didn't seem to understand me. "Sensational—" he tried to repeat, and then his eyes brightened up. "You mean—baloney?" I laughed. "Yes, something of that kind," I told him and left him there, pondering.

About Eats

I don't know whether my stay in Chicago has done any good to me so far or not, but it has certainly changed my opinion about roast lamb and corned beef-and-cabbage. Before

I came to this big town for the third time in my life, I wouldn't give a red penny for either, being for one reason or another very strongly prejudiced against both; but now, I am very fond of both... Which proves again that it takes one a long time before he can find out whether a certain thing is good or no good, excellent or bad, etc.

It Is A Create

The other Saturday my friend, Joe Turpin, took me to the Chicago municipal airport where we saw, among other things, Corrigan's nameless crate which he flew on that "mistake-flight" to Ireland. "It's a regular lemon," a young man exclaimed to us, pointing to it, "and I wouldn't trust it to take me across Lake Michigan."

It certainly required of Corrigan a lot of fool's courage to try his stunt flight, and still more, of fool's luck to get across the Atlantic.

That ship of his IS an old crate.

But The Socialists Had Earned It

I read in the newspapers that Vienna Nazis expressed a wish that "Der Fuehrer" should confer upon Vienna the title, "City of Fighters for Liberty". Their suggestion comes a little too late. The city of Vienna already

has such an honorable title, conferred upon it by all liberty loving people of the world. But it was the Vienna Socialists who earned it, fighting heroically to preserve Austrian liberty and independence. They lost that fight—it was physically impossible to win against Dollfuss' and Fey's guns—but their spirit lives on and some day it will help to pull Vienna, the City of Fighters for Liberty, out of its present Nazi nightmare brought about by little Dollfuss, the Butcher.

Mitzi Is Back Again

A week ago Saturday we again met our little friend, Mitzi Oven, who was the Summer traveling with her mother through the West Coast states. She was full of pep, and showed us about one hundred snapshots she took on her way. She liked the state of Washington,